Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Noerhte-Tröndelagen fylhkenålma

Jan Vedvik
Hilstad
7770 FLATANGER

Vår dato: 28.01.2015
Vår ref.: 2014/6218
Arkivkode:433.0
Deres dato: 28.09.2014
Deres ref.:

Utsetting av utenlandsk treslag- sitkagran - picea sitchensis - til skogproduksjon - 25/6 - Flatanger kommune - avslag

Fylkesmannen avslår søknad om utsetting av 500 stk. sitkagran på eiendommen 25/6 i Flatanger, i et område hvor det ikke er sitka fra før. Begrunnelse er at sitkagran er oppført med svært høg økologisk risiko på Svartelista til Artsdatabanken, og at risiko ved omsøkte utsetting er større enn den nytte det medfører.

Vi viser til din søknad av 28.09.2014, samt befaring i området onsdag den 12. november 1014.

Du søker om utsetting av ca 500 stk sitkagran, *picea sitchensis*, over et areal beregnet til ca 6 da i Flatanger kommune. Formålet oppgitt under befaring er «skogproduksjon til husbruk».

Saken er behandlet etter Forskrift av 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, som er fastsatt med hjemmel i Naturmangfoldloven, samt veileder til forskriften av 1. oktober 2012.

Generelle beskrivelser og vurderinger

Forskriften og utenlandske treslag
Forskriften om utenlandske treslag er vedtatt fordi utenlandske plantearter kan påvirke naturen i Norge negativt. Formålet med forskriften er å unngå at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet. Med utenlandske treslag menes arter eller underarter som ikke har sitt nåværende eller naturlige utbredelsesområde i Norge. Artsdatabanken har satt opp ei liste over utenlandske arter, og vurdert hvilken risiko disse artene antas å ha for naturmangfoldet i Norge. Artsdatabanken har inndelt de fremmede artene i grupper fra lav risiko/ingen kjent risiko til arter med svært høy risiko.

Søknader om fremmede treslag skal vurderes i forhold til risiko. Hvis en utsetting kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, så kan dette medføre avslag på søknaden. I begrepet naturmangfold inngår både biologiske, landskapsmessige og geologiske forhold. Områder som er viktige for friluftsliv vil kunne være en viktig del av det landskapsmessige mangfoldet.

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer
fmntpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Statens hus Strandveien 38

www.fylkesmannen.no/nt

Telefon:
74168000
Org.nr.:
974 772 108

Saksbehandler:
Eldar Ryan
74 16 80 58
fmntery@fmnt.no

Søknadsplikten gjelder både for førstegangsplanting og gjenutplanting av utenlandske treslag.

For arter med «høg økologisk risiko» eller «svært høg økologisk risiko» er terskel for å gi tillatelse høg (se senere i brevet). Det trengs ikke sannsynlighetsovervekt for at vesentlige uheldige følger av en utsetting vil inntre, selv om andre viktige samfunnsinteresser taler for en tillatelse.

Sitkagran
Sitkagran er et nordamerikansk treslag, med utbredelse på vestkysten av fjellene fra det nordlige California til Canada og Alaska. I Amerika kan treet bli svært stort, over 90 meter høyt.

Sitka har god spredningsevne og gror godt på ulike markslagstyper. Kongleproduksjon starter i ung alder, ca 20 år, og den har gode kongleår i 3-5 års intervaller. Sitka etablerer seg lett på mineraljord og tynne mosedekker, og har god spiring på stubber, rothalser og råtnende trestammer. Sitka kan trives på drenert torvmark, men sturer der det blir vedvarende fuktighet, som på vanlig torvmark. Størst tetthet av frøplanter finnes gjerne på forstyrret mark med blottlagt mineraljord, som vegkanter, hogstflater og jordekanter. Enkeltindivider og selvsådde planter er observert i en lang rekke naturtyper rundt plantefelt. Sitkagran er oppført i kategori «svært høg risiko» i Artsdatabankens Svarteliste.

Sitka i skogbruket
I Norge er sitka plantet både i forbindelse med skogproduksjon og leplanting. Det er mest sitka i Nordland, Hordaland, Rogaland og Møre og Romsdal fylker. Hovedårsaken til å benytte sitkagran i skogbruket er dens evne til å produsere volum i kyststrøkene. Nord-Trøndelag har mindre skogarealer med utenlandske treslag sammenlignet med andre kystfylker. Vikna, Flatanger og de ytre deler av Nærøy er kommuner hvor det ble benyttet utenlandske treslag i forbindelse med skogreisingen på 60-70-tallet. Ofte skjedde skogreisingen på mange små avgrensede arealer. Konkrete arealdata på sitka i nordtrønderske kommuner mangler.

Sitka er også trukket inn i vurderinger av skog som en del av løsningen i klimaproblematikken, både ut fra treets vekstegenskaper og som skogreisning på nye areal i kystområder. Det er i Statsbudsjettet for 2015 lagt inn midler for å utvikle planting av skog av klimahensyn, men det forutsettes imidlertid at denne klimaplantingen skjer med norske treslag.

Spredning av treslag.
Det er mange ulike studier på spredning av treslag generelt og sitkagran spesielt. Hanno Sandvik ved NTNU Trondheim har etter oppdrag fra Miljødirektoratet oppsummert en del slike studier i rapporten "Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold", DN-Utredning 8-2012.

Her systematiseres spredning i *kortdistansespredning* og *langdistansespredning.* Kortdistansespredning er den "normale" spredning som følger syklusen med frøår, under "gjennomsnittlige" værforhold. Langdistansespredning opptrer i spesielle tilfeller, f.eks når frøsetting kombineres med spesielle værforhold, slik at frø kan føres langt avgårde. Det er betydelig forskjell mellom kortdistansespredning og langdistansespredning. Det anføres at det

kan gå flere tiår mellom hver langdistansespredning.

I en studie fra Høgskolen i Sogn og Fjordane (bacheloroppgave) over tre områder i Austrheim og Radøy kommuner beskrives en betydelig endring av kystlandskapet i områder hvor det er plantet sitka, at nåværende naturtyper går over til å bli sitkaskog og sitka sprer seg kraftig. Det fremkommer videre at små og tilfeldige plantefelt medfører mer spredning enn om plantefelt hadde vært større og sammenhengende.

Hovedkonklusjon i utredningen fra UNIT er at det er langdistansespredningen som er avgjørende for "invasjonspotensialet" for fremmede arter, dvs i hvilken grad nye arter på sikt sprer seg til nye områder. Altså er arters spredningsdynanikk både en faktor av hyppig kortdistansespredning, og mer sjelden langdistansespredning, hvor det er sistnevnte som er det avgjørende potensial.

Risiko.
Sitkagran er tatt inn i Artsdatabankens «Norsk Svarteliste 2012», i kategori «svært høg risiko» (SE). Svartelista er ei liste over fremmede arter som kan utgjøre en risiko for det stedegne naturmangfoldet. Det er artene med høyest risiko for naturmangfoldet, i kategoriene «svært høg risiko» (SE) og «høy risiko» (HL), som utgjør svartelista.

Sitka er tatt inn i svartelista på grunn av artens gode sprednings- og formeringsevner og herunder evne til å etablere seg i naturtypen kystlynghei. Spredningspotensialet varierer med terrenget, men på sikt vil sitka kunne spres til alle aktuelle voksearеal. Aktuelle naturtyper der den vil etablere seg er lynghei, beitemarkspreget skog og annen fastmark.

Konsekvenser av sitkagran på naturmangfoldet er derved tosidig:

A. En trussel mot konkrete naturtyper på kortere sikt.
B. En endring av kystlandskapet på lengre sikt.

Fjerning av sitkagran.
Det er for tiden en del prosjekt på fjerning av siktagran, og flere rapporter finnes. Dette gjelder både sitka som er plantet i "uheldige" områder eller at sitka har spredd seg dit. Dette gjelder både naturvernområder, landskapsområder med kystlynghei og andre områder. Herunder nevnes planlagt prosjekt for å fjerne sitka fra øyer i Hordaland, fjerning av sitka fra naturreservat og klosterruiner på Tautra i Nord-Trøndelag, og fjerning av sitka fra ulike naturreservat i Møre og Romsdal. Hvert år brukes betydelige beløp til restaurering av natur beplantet med- eller invadert av sitkagran.

Forskrift og veileder sett i forhold til sitka
Forskriften som sådan og kriterier for vurdering er omtalt på side 1 og side 2 i dette brevet.

Veilederen til forskriften anfører videre at det normalt ikke vil være hjemmel til å tillate utsetting hvis en art er oppført med «svært høg risiko», og at myndighetene vil kunne gi tillatelse dersom det kun medfører minimal risiko for spredning, og at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i det aktuelle utsettingsområdet og i tilgrensende arealer vil være en viktig del av vurderingsgrunnlaget.

Tillatelse kan gis med de vilkår som anses hensiktsmessig for å oppnå formålet med

forskriften.

Det trenger ikke å være sannsynlighetsovervekt for at vesentlige uheldige følger vil inntre. Dette gjelder selv om andre viktige samfunnsinteresser taler for en tillatelse.

Søknaden - vurderinger

Generelle beskrivelse av området
Det omsøkte området ligger i ca 100 meters høyde over havet, ca 400 meter vest for Årfjordbotnet i Flatanger. Avstand til nærmeste bebyggelse er ca 1 km, og området ligger ca 2-3 km innenfor den indre kystlinja i Flatanger.

Området er knyttet opp til et ca 800 m langt, langstrakt myrområde, som i sør og vest igjen er omkranset av lave fjell. Mellom myra og fjellet er det lier med en blanding av furuskog, lauvskog, samt en del bestander med norsk gran. Norskgrana står i områder som er i le for vestaværet. Mellom myrområdet og Årfjordbotnet er de fururabber, som delvis reiser seg litt over skoggrensa, før terrenget faller ned mot fjorden. Området domineres av furuskog. Sentralt i myrområdet er det fuktig, med et lite tjern, sumpaktige områder og en meandrerende bekk. Området utgjør et markant og vel arrondert landskapsrom.

Det er ikke oppføringer i Naturbase av verdifulle naturtyper i området, og det er ikke registreringer i artskart. Det vites imidlertid ikke om området er blitt gjenstand for registreringer.

Det er ikke sitkagran i dette området fra før, og nærmeste observerte sitka under befaringen er ved bebyggelse ved Årfjordbotnet.

Utsettingsområdene.
Den omsøkte utsettingen er på to adskilte areal.

Det ene arealet er ca. midt i myrområdet, på en noe tørrere overgang, bestokket av en svært glissen furubestand. Noe av furutrærne her er nå hogd. Området har begrenset produksjonsevne. Dette området utgjør ca. 4 da, målt ut fra skisse på kart. Området ligger langs eiendomsgrensa i nord.

Det andre arealet ligger i den sørlige delen og består av slakt hellende sideterreng ned mot myra, tidligere bevokst av furuskog og lauvtrær. Området er nå hogd. Dette området er fastmark, og arealet utgjør ca 1,5 da, målt ut fra skisse på kart. Området ligger langs eiendomsgrense i sør.

Befaringen den 12.11.2014.
Området ble befart sammen med søker og kommunen den 12.11.2014. Det ble gått en rute hvor en kom inn på området fra naboeiendom og begge utsettingsområder ble befart. Det er referat og fotodokumentasjon fra befaringen.

Sitka i Flatanger
Generelt er det en del sitkaplantinger i Flatanger, som ganske små bestand på den ytre del av fastlandet og på større og mindre øyer. I kommunens indre skogbrukssone, for eksempel Jøssund, er det lite eller ikke noe sitka. Sitka er vesentlig plantet under skogreising på 1960-

tallet, både for produksjon og som leplanting. Detaljert oversikt over sitkaplantingene er det ikke.

Vurderinger
Vurdering av sitka er kompleks. Det er et treslag i skogbruket med en viss utbredelse, skogbruksmessige egenskaper som både er positive (høy produksjon, salttolerant) og begrensende (foreløpig ikke lokale produksjonslinjer for skurtømmer), som nå er på Svartelista med «svært høg risiko» (SE), og med en veileder til forskriften som langt på veg peker mot avslag og iallfall en høy terskel for tillatelse.

Fylkesmannen mener at det bør skje en kunnskapsoppbygging, både over tilstedeværelse av sitka i Flatanger, verdifulle og sårbare naturtyper i nærområdene, og hva er den langsiktige konsekvensen av sitka – både ut fra dagens bestander og ulike scenarioer ved plantinger. Det er en kunnskap det nødvendigvis tar noe tid å få fram. Vi kan nevne at i Vikna kommune er det som et samarbeid mellom kommunen og Fylkesmannen startet et arbeid med å få fram kunnskap om utbredelse av sitka i kommunen, og sitka i forhold til naturtyper.

Naturmangfoldlovens prinsipper. Vurderinger
Naturmangfoldloven har en del prinsipper som søknader (alle slags søknader som angår natur) skal vurderes etter. Nedenforstående er en oppsummert vurdering på basis av beskrivelser og vurderinger tidligere i brevet:

<u>Kunnskapsgrunnlaget (§ 8).</u>
Kunnskapsgrunnlaget som basis for avgjørelsen er godt hva angår det omsøkte treslaget-sitkagran: Svært høg økologisk risiko og stor spredningsevne. Kunnskapsgrunnlaget for utbredelse av sitka i Flatanger generelt er ikke systematisert. Samlet sett for Flatanger er ikke kunnskapsgrunnlaget godt nok. Kunnskapsgrunnlaget for nærområdet til utplantingen er middels, idet området er befart – men det er ikke dokumentert noen naturfaglig undersøkelser av området.

<u>Føre-var-prinsippet (§9).</u>
Sitka har stor spredningsevne, og det er ikke plantet sitka i området fra før.
Spredning kan problematisk under kontroll, bl.a. fordi at feltene grenser til naboeiendommer, og eventuelle vilkår ikke vil kunne være effektive på naboeiendommer.

<u>Samlet belastning (§10).</u>
Påvirkning av naturen skal vurderes ut fra den samlede belastning økosystemet er- eller vil bli utsatt for. Det er en del sitka i Flatanger fra før, og en samlet belastning eksisterer. Kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt.

Konklusjon.
Sitkagran har svært stor økologisk risiko etter Svartelista. I Klima- og miljødepartementets veileder til forskrift om utsetting av utenlandske treslag, pekes det langt på veg mot avslag for arter med svært høg risiko, og uansett er terskel for å kunne gi tillatelse høg.

Sitka er svært spredningsdyktig, og vil kunne etablere seg og spre seg til omkringliggende områder, og videre i landskapet.

Samfunnsnytten ved utsetting av 500 stk. sitkagran til det angitte formål er mindre enn den langsiktige risiko, som vurderes å ha overvekt. Den omsøkte utsetting med areal og antall er

ikke stor i skogbrukssammenheng, og det vektlegges at dette er etablering av sitka i et område det ikke er sitkagran fra før.

Vedtak.
Søknaden din om utsetting av 500 stk. sitkagran, *picea sitchensis*, over 2 areal på til sammen ca. 6 da eiendommen 25/6 avslås.

Avslaget er begrunnet med at sitka er et treslag i kategori SE (svært høg økologisk risiko), som det er høy terskel for å gi tillatelse til, og at fordelene med denne utsettingen er lavere enn den langsiktige risiko det medfører å etablere sitka.

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter mottakelsen av dette brevet. Eventuell klage bør begrunnes og sendes til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Med hilsen

Bjørnar Wiseth
Miljøverndirektør (e.f)

Eldar Ryan
Senioringeniør
Miljøvernavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:

Miljødirektoratet	Postboks 52 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Flatanger kommune		7770	FLATANGER